

Varför saknas Corporate Social Responsibility (CSR) i den svenska politiken

- några möjliga förklaringar

Abstract

The aim of this essay is to describe what the Swedish government has done to encourage and promote different actors to work with the CSR question on the national level. I found that the government has had an international focus handling the CSR questions, mostly on developing countries. Several reasons can explain this result. First the structure of the Swedish community with a strong government as the provider of the social services does not encourage other actors to participate. Second strong actors on the labour market with partially counteracting agendas may have contributed to the result. The structure of the industry and the fact that there is not a clear definition of CSR can also serve as an explanation. Finally the fact that Sweden has not gone through a huge economic or labour market crisis, may add to the explanation. To elucidate the essay new institutionalism is the theory that has been used in explaining my findings regarding the institutions that have affected the development. In the end I have an analysis which is based on the theory in explaining the factors, and at last I conclude with thoughts for the future.

Nyckelord: CSR, nyinstitutionalism, Sverige
Antal ord: 9982

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Problemformulering	1
1.1.1	Syfte.....	3
1.1.2	Frågeställning.....	3
1.2	Teori - Nyinstitutionalism.....	3
1.2.1	Vad är en institution och vad menas med institutionalisering	4
1.2.2	Vilken påverkan har institutionerna och hur förändras de?	4
1.3	Metod.....	5
1.3.1	Material och avgränsning.....	6
1.4	Diskussionen kring Corporate social responsibility.....	6
2	Hur har det nationella arbetet med CSR sett ut?.....	8
2.1	Kartläggning av regeringens arbete med CSR.....	8
2.1.1	CSR-ambassadör på UD	9
2.1.2	Globalt ansvar	10
2.1.3	Myndigheter	10
2.1.4	Kartläggning av internationella samarbetsorgan och avtal kring CSR som regeringen främjar	11
3	Varför har regeringen inte arbetat med CSR på en nationell nivå?	13
3.1	Den sociala ansvarsdimensionen och den svenska välfärdsmodellen.....	13
3.1.1	Bristen på välgörenhetskultur.....	14
3.2	Det finns ingen aktör som velat driva CSR-frågan	15
3.2.1	Arbetsgivarnas och arbetstagarnas ovilja att använda sig av CSR.....	15
3.3	Strukturen på industrin	18
3.4	Olika fokus - olika definitioner.....	19
4	Analys och slutsats.....	21
4.1	Slutsats.....	23
5	Referenser	25
5.1	Intervjuer.....	25
5.2	Litteratur	25
5.2.1	Internetkällor	28

1 Inledning

I vår globaliserade värld har debatten om företagens ansvar tagit en stor plats på forskningsarenorna liksom i internationella och nationella organisationer och länder (Windell 2006:1). Corporate Social Responsibility (i dagligt tal CSR) är ett begrepp som används om företagens ansvarstagande. Att företag skall ta ett samhällsansvar är inget nytt fenomen men begreppet CSR var relativt okänt till för bara tio år sedan. I dagsläget finns dock många företag som aktivt arbetar med dessa frågor. I länder som Danmark och Storbritannien har det från politiskt håll vuxit upp olika policys kring företags sociala och etiska ansvar, CSR. I Sverige har CSR-diskussionen inte tagit en stor plats på den politiska arenan (Löhman et al 2003:33). Då begreppet diskuteras benämns det vanligtvis som ett företags sociala ansvar eller företags samhällsansvar. Sverige arbetar idag främst med CSR med ett internationellt fokus (Windell 2006:70). Sveriges regering har i regleringsbrev skrivit om vikten av att arbeta med CSR-frågor när Sida verkar i utvecklingsländer och i början av året inrättades det från UD en CSR-ambassadör på Enheten för internationell handel. Regeringen har också skrivit under FN:s 10 principer kring CSR och skall aktivt arbeta med EU:s mål och strategier för CSR. Sverige ingår i de 15 EU-länder som har de mest avancerade demokratierna där ramlagar för företagsverksamhet, sociala och miljömässiga frågor är som starkast (Albareda et al 2007:394). Även om Sverige har arbetat med frågor som rör CSR och ligger i frontlinjen inom vissa områden som miljö och arbetsrätt så har detta inte kallats CSR. Flera svenska företag som verkar internationellt har dock sedan flera år upprättat CSR-policies och dokument för hur detta skall genomföras genom att ta ett socialt ansvar som HM och Skandia (Grafström et al 2008:16, 52, 54). Dock är detta inget som regeringen tagit upp i en officiell diskussion på nationellt plan för företag verksamma i Sverige.

Denna uppsats syftar till att ge en bild av Sveriges arbete med CSR samt att försöka besvara varför Sverige inte arbetat med CSR på ett nationellt plan. I uppsatsen görs en jämförelse med andra länder som arbetat med frågan på ett annat sätt för att försöka utkristallisera vad som är specifikt för just Sverige. Institutionell teori kommer att användas för att finna förklaringar till hur institutioner kan ha påverkat utvecklingen.

1.1 Problemformulering

Forskning som publicerats samt den kartläggning jag gjort i början av uppsatsen tyder på att regeringen främst arbetat med CSR med ett internationellt fokus (Rantzien 2003:7). Internationellt uppmärksammas Sverige ofta för sitt arbete med hållbar utveckling även om man inte använt begreppet CSR (Buhr et al 2004:33 I Sverige har CSR-debatten inte varit lika stark som i en del andra länder (Löhman et al 2003:33).

Men varför är det så, varför saknas CSR-diskussionen på en nationell nivå? I våra grannländer Danmark och Finland är det en högst vital diskussion där bland annat samtalet om hur danska arbetsmarknadsparter träffar avtal med varandra har varit mycket livaktigt (Morsing 2005:15,26-27).

Att CSR saknats i den nationella debatten är inte direkt kopplat till landets brist på engagemang och lagstiftning enligt min mening. Sverige har ett gott anseende och ses ibland som ett föregångsland vad gäller frågor som miljö och arbetsrättsregler. Sverige är ett av de länder som främjat CSR globalt genom att be företag redovisa sina sociala och miljömässiga mål och medel, i exempelvis länder som Tyskland och Danmark skulle detta kunna kallas att främja CSR (Moon et al 2008:316). Svenska staten har dock inte skrivit några policydokument för hur offentliga myndigheter skall arbeta med CSR eller vilka riktlinjer företag skall följa. "Intrycket är att politikerna inte gärna sätter sig i förarsätet i den här frågan", enligt Daniel Dworetsky, projektledare på CSR Sweden (CSR Sweden).

Varför är det så, och varför är det intressant att studera hur Sverige hanterar CSR-frågan ur ett nationellt perspektiv? I takt med att begreppet blir mer etablerat kan det bli viktigt att regeringen definierar begreppet för att ge definitionen en demokratisk prägel. Om företag dessutom implementerar begreppet och det arbetssätt som CSR innebär är det viktigt att detta arbete kan följas upp och utvärderas. Det kan också vara en poäng i att staten visar företag att den värdesätter denna typ av arbete som företagen gör på frivillig grund för att på så vis uppmuntra andra (Amnesty 2001:16). När Sveriges regering går ut och säger att de strävar efter att svenska företag skall arbeta hållbart och att hela samhället skall ha ett hållbarhetsperspektiv är det intressant att detta även skall vara ekonomiskt hållbart eller tillväxten skall vara hållbar, vilket CSR kan bidra med (Amnesty 2001:16) (Regeringens skrivelse 2005/06:126 s. 42). Vissa forskare menar också att det är ekonomiskt lönsamt att arbeta med CSR och att det kan stärka svenska företags konkurrenskraft (Grafström et al 2008:152) (KOM (2002):5). Det finns även mycket forskning kring hur CSR kan påverka landet positivt, exempelvis genom att minska de offentliga utgifterna (Moon 2002:400). Internationella samarbetsorganisationer som The United Nations Industrial Development Organization (UNIDO) uppmuntrar också nationer att utveckla nationella strategier och policys för CSR (UNIDO). Idag får transnationella regleringar en allt viktigare roll, ranking, ackreditering och certifiering ökar allt mer (Sahlin-Andersson 2000: 7).

Individer och företag har under senare år fått allt mer makt på bekostnad av det politiska etablissemanget. Det beror framförallt på avregleringar och individualisering (Löhman et al 2003:18). Det har också skett nedskärningar i välfärden sedan slutet av 90-talet vilket skulle kunna öka behovet av CSR (Bäck et al 2008:298). De statliga styrsystemen har också genomgått stora förändringar under de senaste decennierna vilket har ökat vikten av CSR (Moon et al 2008:307). Det skall också sägas att CSR generellt sett inte har blivit använt som ett verktyg för privatisering utan snarare som ett komplement till statliga policys (Moon et al 2008:320).

1.1.1 Syfte

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur regeringens arbete med CSR sett ut på en nationell nivå, för att sedan visa på några av de faktorer som påverkat utvecklingen. Tanken är att uppsatsen skall kunna ligga till grund för vidare studier inom ämnet då jag menar att det är mycket inom området som behöver klarläggas och analyseras. Även om begreppet CSR kanske försvinner i framtiden så kommer behovet av samverkan mellan näringsliv och folkvalda att fortsätta (DN 081206:6).

Man måste först förstå de mekanismer som påverkar eller motverkar utvecklingen av arbetet med frågor som rör hur företagens arbete är integrerat i samhället, för att på så sätt skapa möjlighet till förändring. Genom att belysa vilka institutioner som motverkar förändring kan det också urskiljas var det finns möjlighet att påverka om politiker och samhället vill implementera ett arbetssätt eller begrepp.

1.1.2 Frågeställning

Efter en första studie av mitt problemområde - CSR i Sverige har jag konkretiserat två frågeställningar som jag skall försöka besvara i uppsatsen.

- Hur har man utifrån regeringsnivå arbetat med CSR-frågan nationellt?
- Varför har CSR-begreppet inte använts i samma utsträckning på nationell nivå som på internationell nivå? Varför har inga generella nationella policys eller förhållningsregler skapats?

1.2 Teori - Nyinstitutionalism

I uppsatsen kommer jag främst att använda mig av teorin som ett hjälpmedel för att förklara och ge svar på frågan snarare än att kritiskt pröva en teori (Esaiasson et al 2005:98). Rötterna till statsvetenskap ligger i studiet av institutioner (Peters 2005:1). Nyinstitutionalister lägger stor vikt vid att förklara när något arrangemang, formellt eller informellt, är institutionaliserat i den moderna politiken och antar en rigiditet (Peters et al 2005:1280). Det finns flera skillnader mellan den "gamla" institutionalismen och den "nya" bland annat i att den nya är intresserad av interaktionen mellan institutioner och individer (Lowndes 2002:102) (Peters 2005:159). Inom nyinstitutionalism finns det flera olika teoretiker med skilda åsikter, men gemensamt är att alla lägger stor vikt vid strukturer för att förklara politiskt beteende och utkomst av politiska processer, institutioner är viktigare än individer (Peters 2005:156 och 158). Detta leder till att dessa teoretiker tar ställning för strukturernas påverkan framför agenternas påverkan i det klassiska problemet agent-struktur diskussionen (ibid. 156-157). Teoretiskt kommer jag främst att använda mig av den normativa institutionalismen och den historiska institutionalismen. Jag menar att det är dessa två som bäst lämpar sig som förklaringsmodeller till min frågeställning och mitt problemområde. Dock skall det tilläggas att ingen version av nyinstitutionalismen kan ensamt användas som förklaring av det institutionalistiska beteendet (Peters 2005:165).

Det kan också ses som en fördel att använda fler olika perspektiv då de kan visa på olika aspekter, olika förklaringar av hur en förändring implementeras (Peters et al 1999:352).

1.2.1 Vad är en institution och vad menas med institutionalisering

Vad är en institution? March och Olson beskriver institutioner som en relativt stabil samling av praktiker och regler som definierar ett godtagbart beteende för specifika grupper av aktörer i specifika situationer (March et al 1998:7). Praktikerna och reglerna ligger inbäddade i strukturer och scheman för hur man tolkar saker vilket kan förklara och legitimera vissa identiteter och regler som associeras med dem (ibid. 7). Identiteter och kompetenser skapas av politiska aktiviteter och interaktioner och kommer delvis från den politiska kontexten (March 1998:21). Människors beteende i en institution skapas genom logiken av lämplighet (logic of appropriateness) som beskrivs med hjälp av de värden som finns i institutionen (Peters et al 1999:338). Denna logik skapar accepterade beteenden för medlemmar i en institution (ibid.). Preferenser är således mer endogena än exogena (ibid.). Institutioner kan vara formella som konstitutioner, lagar och regler eller informella som konventioner, normer och invanda rutiner.

Institutionalisering innebär att individuella beteenden formas av institutionerna (March et al 1998:7). Den kan sägas att en institution existerar då det finns ett accepterat sätt att utföra eller förhålla sig till det som institutionen omfattar (Johansson 2002:18). Enligt det historiska synsättet definieras en institution genom exempel som kommer från formella statliga strukturer som lagstiftning, men man talar även om institutioner som socialklass och idéer som företeelser för att definiera institutioner (Peters 2005:74,75). Här kan den normativa och den historiska institutionalismen mötas i det att de båda talar om en övergripande struktur av staten som en påverkansfaktor för institutioner (Peters 2005:74).

1.2.2 Vilken påverkan har institutionerna och hur förändras de?

Dagens samhälle är ett resultat av historien och av den utveckling som institutionerna genomgått menar de normativa institutionalisterna March och Olsen (March et al 1998:21). Enligt framförallt det historiska-institutionalistiska perspektivet är institutioner svåra att förändra, detta gäller även strukturer och beteenden inom den privata sektorn (Peters 2005:72, 162) (Lowndes 2002:101). Det historiska perspektivet är bättre på att förklara varför vi har institutioner än hur de förändras (Peters 2005:164, 76) (Peters et al 1999:335). Skocpol som tillhör denna skola menar att de policys som väljs när institutionen skapas kommer att ha stort inflytande på den politik som skapas i framtiden (Peters 2005:71). När väl politikerna valt policys och institutioner inom ett politikområde kommer mönstret att hålla till dess att det kommer en kraft som är tillräckligt stark för att överkomma strukturerna (Peters 2005:73). Detta leder till att det upprättas standardiseringar för hur man skall gå tillväga i olika frågor (Peters 2005:73). Institutioner kan också skapas för att täcka upp en brist i en tidigare regel (Peters 2005:73). Det diskuteras i litteraturen att en förändring kan ske genom att institutioner

tar till sig (svarar på) ny information, genom kritiska ögonblick som exempelvis en kombination av internationella påtryckningar som tillsammans kan leda till en förändring (Peters 2005:78) (Lowndes 2002:105). Det talas även om anpassningsbarhet. För att institutioner som inte fungerar skall överleva måste de anpassa sig till rådande omständigheter (Peters 2005: 82). De normativa institutionalisterna förväntar sig att institutionerna skall utvecklas med tiden och att det finns en ömsesidig möjlighet att påverka både för individer och institutioner (Lowndes 2002:105).

Den nationella identiteten, politiska identiteter, strukturella beteendemönster och institutioner som associeras med dessa identiteter influerar staten och ger politisk legitimitet vilket underlättar mobiliseringen av resurser från samhället menar March och Olsen (March et al 1998:2). Normer och institutioner är generellt sett starkare på ett nationellt plan än på ett internationellt plan (ibid. 3). Alla förändringsprocesser eller reformeringar av institutioner måste bygga på en "top down" process där ledare för institutionen försöker inkludera sin syn på den nya "logic of appropriateness" genom hela institutionen (Peters et al 1999:339). Alla försök som kommer underifrån är nästan alltid dömda att misslyckas eftersom det behövs en klar vision för framtidens riktning (ibid.). Förändringskapaciteten beror också på graden av institutionalisering i organisationen, ju högre grad desto svårare att förändra (ibid.). March och Olsen menar att institutionell förändring uppstår genom att institutionen ser att dess värderingar och arbete inte är i överensstämmelse (Peters et al 1999:339). Då kan institutionen antingen arbeta med att återinföra de gamla värderingarna eller hitta vägar att genomföra effektiva förändringar (ibid. 339). Den lyckade institutionen är den som är kapabel att göra sin egen "logic of appropriateness" matchning på efterfrågan av förändring i samhället (Peters et al 1999:339-340). Politiska institutioner verkar ha strukturerade förhållanden i sin relation med samhället och när de väl har skapats kan en förändring i institutionen bli politiskt svår att genomföra (ibid. 334). Institutionen har också relationer med andra institutioner och därför kan en institutionell förändring te sig skrämmande för vissa aktörer (ibid. 334).

1.3 Metod

Föreliggande uppsats är en empirisk undersökning där jag använder mig av befintliga teorier inte för att ifrågasätta utan för att ha hjälp att förklara, således en teorikonsumerande uppsats (Esaiasson et al 2005:97). Vid en teorikonsumerande undersökning, det vill säga när det är fallet som står i centrum är det inte lika viktigt i vilken utsträckning resultaten är generaliserbara för andra fall (Esaiasson et al 2005:98).

Jag har valt att göra en fallstudie med vissa komparativa inslag då jag studerar vissa organisationers eller institutioners arbete med CSR under en tidsperiod och inte enbart vid en specifik tidpunkt (Esaiasson et al 2005:119). Jag vänder också blicken till andra länder och då framförallt Danmark och Storbritannien eftersom de kommit långt i sitt CSR-arbete och i många dimensioner liknar de svenska institutionella förhållandena (Morsing et al 2007:88-89) (Vogel 2003:51). Vid

teoriprovande uppsatser är det alltid bättre att ha möjlighet att jämföra resultatet med något annat resultat (Esaiasson et al 2005:120). Vad gäller förklaringsfaktorerna är det viktigt med hög variation, vilket lett till att jag använt mig av olika förklaringar för att söka svar på min frågeställning (Esaiasson et al 2005:120).

Textanalys är bra när man vill belysa ett bestämt samhällsfenomen (Bergström et al 2005:33). Mitt mål med uppsatsen är att belysa och förklara snarare än att mäta och kvantifiera mina resultat. Jag har i uppsatsen använt mig av kvalitativ textanalys som metod för att analysera det skriftliga material jag haft att tillgå. Här är frågans karaktär, tankens klarhet och val av tolkningsperspektivet viktigt för tolknings arbetet av texterna (Esaiasson et al 2005:245). Metoden består i att klargöra, lyfta fram och förstå det väsentliga innehållet i texterna (ibid. 234).

Jag har även gjort telefonintervjuer med representanter för UD:s avdelning Enheten för internationell handel, LO och Svenskt Näringsliv samt diskuterat mitt material med Marianne Bogle på CSR Sweden som är ett företagsnätverk som arbetar med företagens samhällsansvar. Detta för att få ett bättre underlag för att förklara varför svenska staten arbetar med dessa frågor. Som intervjueteknik har jag använt samtalsintervjuer vilket ger stora möjligheter att få oväntade svar, genom ett samspel mellan intervjuobjektet och forskaren (Esaiasson et al 2004:279). Jag använder samtalsintervjuerna som komplement till mitt skriftliga material för att försöka hitta idéer eller förslag till varför det blivit som det har blivit (Esaiasson et al 2005:284). Personerna har utvalts efter deras position i respektive organisation.

1.3.1 Material och avgränsning

Jag har i min uppsats använt mig av sekundära källor, som politiska artiklar eller andra uppsatser och primärkällor som intervjuer, policydokument, regleringsbrev, riktlinjer, rapporter, tal samt annat skriftligt material från berörda aktörer.

Utöver den materialmässiga avgränsningen har jag gjort vissa ytterligare avgränsningar på grund av den förhållandevis breda frågeställning jag haft. Jag har valt att enbart fördjupa mig i fyra förklaringsmodeller. I den empiriska redogörelsen för hur Sverige arbetat med CSR utesluter jag vissa bitar som exempelvis regionalt eller kommunalt initiativ. Detta för att kunna fokusera på det nationella perspektivet på frågeställningen. Förändringar på nationell nivå leder till påverkan även på lägre nivåer. Med nationellt perspektiv menar jag initiativ från regerings nivå.

1.4 Diskussionen kring Corporate social responsibility

CSR är i högsta grad kontextuellt och beror på vilket land och vilken styrningsform som studeras (Moon et al 2008:319). Det finns idag ingen internationellt fastlagd definition av CSR (Svenskt Näringsliv 2006:1, 8) (Sahlin-Andersson 2006:1). I Sverige

återkommer definitionen ”företags sociala ansvar” i flera texter och offentliga institutioners hemsidor i Sverige (KOM (2006):3) (Regeringen Globalt Ansvar). Vad forskaren lägger i begreppet spelar naturligtvis en viktig roll för hur resultatet kan tolkas. Jag har valt att utgå ifrån EU:s, OECD:s och FN:s riktlinjer och definitioner på begreppet. Det gör jag eftersom Sida, Svenskt Näringsliv och fler fackföreningar menar att detta är en bra grundläggande definition eller tolkning samt att regeringens initiativ Globalt Ansvar bygger sina principer på FN:s Global Compact (Sida 2004:14) (Svenskt Näringsliv 080623:1) (LO 2006:16). SIDA definierar CSR som något som går utöver lagen (Sida 2005:5) (Sida 2004:6). EU kommissionen skriver att CSR innebär att företag på frivillig grund integrerar sociala och miljömässiga hänsyn både när de interagerar med andra aktörer samt i sin egen verksamhet (KOM (2006):3). Att utgå från ett hållbarhetsperspektiv ger CSR:s innehåll tre dimensioner; miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet (Svenskt Näringsliv 2006:8).

I diskussionen kring CSR är det några begrepp som är intressanta att diskutera lite närmare. Frivillighets-begreppet är något som genomsyrar CSR, det skall vara på företagens egna initiativ. Det är alltså ett ansvar som företagen tar på sig själva. I Sverige blir det något mer, utöver att följa lagen. Detta begrepp står i viss kontrast till nästa som är möjlighet till ansvarsutkrävande. Ansvar är ett begrepp som återkommer i diskussion, vem har ansvar och för vad. Vilket ansvar ligger på företagen och vilket på staten, och om det ligger på företagen hur skall detta då följas upp?

Som framgår av diskussionen ovan är CSR inget lätt begrepp att få en enhetlig bild av. Det uppstår framförallt en konflikt kring CSR begreppet gällande hur arbetet skall genomföras och om det skall regleras.

2 Hur har det nationella arbetet med CSR sett ut?

Sveriges regerings CSR-arbete har haft ett globalt fokus (EU-kommissionen 2007:86). Detta fokus har i sig främst handlat om mänskliga rättigheter och hållbar utveckling (ibid. 86). Jämför detta med Danmarks regering som traditionellt sett har haft ett stort intresse för CSR-aktiviteter men då främst med ett nationellt fokus (Morsing 2005:23). Den nationella debatten om företagens ansvar för mänskliga rättigheter har börjat ”påfallande” sent i Sverige sett internationellt menar Amnesty i en bok 2001 (Amnesty 2001:10). I 2007 års studie av den internationella tankesmedjan AccountAbility, var Svenska bolag världens bästa på att ta ett samhällsansvar följt av Danmark, Finland, Island, Storbritannien, Norge enligt “State of Responsible Competitiveness Index” (AccountAbility). Totalt var det 108 länder som jämfördes och de representerade 96 % av den globala ekonomins aktivitet (ibid.). Om svenska företag är ansvarstagande beror det då på regeringens arbete? Vad har egentligen Sveriges regering gjort nationellt för att främja CSR?

I detta avsnitt skall jag försöka ge en empirisk bild av vad Sveriges regerings arbete med CSR frågor består av och består av.

2.1 Kartläggning av regeringens arbete med CSR

I Sverige är det riksdag och regering som skapar förutsättningar (genom ramar respektive politik) för samhällets aktörer att arbeta för en uthålligtillväxt (Regeringens skrivelse 2003/04:129 s.22). De två delar som huvudsakligen utgör regeringens arbete och ambition kring CSR handlar om; ”en aktiv globaliseringspolitik som syftar till att öka företagets möjligheter att verka över nationsgränser” samt ”en utrikes- och utvecklings politik som kraftfullt betonar vikten av mänskliga rättigheter, hållbar utveckling och korruptionsbekämpning” (Rantzen 2003:8). Regeringar kan arbeta med CSR på olika sätt, genom lagstiftning, genom information om CSR, samarbete kring implementering eller incitament för statens egen verksamhet (Rantzen 2003:8). I Sverige har arbetet med CSR främst bestått i främjandet av begreppet genom incitament och information men också genom att möjliggöra mötesplatser för berörda aktörer (ibid. 8).

Enligt EU finns det flera myndigheter och ombudsmän som skall hjälpa till med information, program och aktiviteter för att stärka CSR-arbetet i Sverige¹(Europeiska kommissionen). CSR eller begreppet företags sociala ansvar finns inte i något regleringsbrev då jag sökt på Ekonomistyrningsverkets hemsida förutom gällande Sidas verksamhet vilket jag återkommer till, Utrikesdepartementet där det behandlar Global Compact och OECD samt för Kommerskollegiet angående handel (Regleringsbrev Utrikesdepartementet 2008:8) (Regleringsbrev Kommerskollegiet 2005:3) (Regleringsbrev Sida 2004).

Till skillnad från i en del andra länder ligger ansvaret för företags sociala ansvar eller CSR på Utrikesdepartementet (EU-kommissionen 2007:17,83). Storbritannien som har en CSR minister och dess frågor ligger på ”Department for Trade and Industry” och i Danmark på ”Socialdepartementet” (ibid. 89). Vissa andra länder har också egna policys för hur de skall arbeta för att främja CSR.

Sverige har en strategi för hållbarutveckling som uppdaterades 2006 och denna policy täcker flera dimensioner av hållbar utveckling såsom miljö, ekonomi och sociala fokusområden, denna klassificeras som en CSR aktivitet av EU i en informationsskrift om CSR (EU-kommissionen 2007:87). I Sverige är det sedan Riksrevisionens uppgift att övervaka staten och myndigheternas agerande genom att producera rapporter och kontrollera statliga företags resultat kring sociala och miljömässiga principer (EU-kommissionen 2007:88). Bland de senaste initiativen har regeringen bestämt att alla statliga bolag skall rapportera om sitt arbete med hållbar utveckling genom att göra en hållbarhetsredovisning enligt Global Reporting Initiative's (GRI) indikatorer. Tanken i framtiden är att alla företag skall göra detta (Regeringen Pressmeddelande 071203).

2.1.1 CSR-ambassadör på UD

”Det ligger i företagets intresse att ta sitt sociala ansvar”, säger Catharina Kipp som är CSR-ambassadör på UD:s enhet för internationell handel (Regeringen CSR-ambassadör). Att ta sitt sociala ansvar, (CSR) ligger i tiden menar Kipp på regeringens hemsida. ”Det är inte längre en fråga om man ska arbeta med CSR utan hur och här handlar det om att minimera de negativa effekter som företag kan ha på miljö och människor” menar Kipp (ibid.). Många svenska företag har kommit långt i detta arbete säger Kipp i intervjun 090514 (Intervju Kipp). Kipp är en del av en grupp på utrikesdepartementet som arbetar med Globalt Ansvar, frågor som rör företagets sociala ansvar. Gruppen driver policyfrågor internationellt och kan ge råd till företag som vill arbeta med CSR (Regeringen CSR-ambassadör). Gruppen för dialoger och samarbetar med företag menar Kipp (Intervju Kipp).

---

¹ Arbetsmiljöverket, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, Handikappombudsmannen, Myndigheten för handikappsamordning, Hjälpmedelsinstitutet och Jämställdhetsombudsmannen

2.1.2 Globalt ansvar

Globalt ansvar är en del av regeringens policy-arbete vilket innebär att man på frivillig väg får olika parter att arbeta med CSR (Rantzien 2003:8). ”Främjande av företagens sociala ansvar är en prioriterad fråga för regeringen” skriv statsrådet Thomas Östros 050824 (2005/06:2023).

Globalt Ansvar är regeringens initiativ för att främja svenska företags arbete med ”mänskliga rättigheter, för en bättre miljö, grundläggande arbetsvillkor samt antikorrupktion baserat på principerna i FN:s Global Compact och OECD:s riktlinjer” skrivs det på Globalt Ansvars hemsida, för beskrivning av Global Compact se stycke 2.1.4. Syftet med Globalt Ansvar är att fungera som en plattform att mötas på för aktörer som näringslivet, arbetsmarknadens parter och också frivilligorganisationer som arbetar med företags sociala ansvar (Regeringen Globalt Ansvar a). Företag kan också ansluta sig till globalt ansvar för att på så vis visa sitt ställningstagande i CSR-frågor.

Sverige är idag ett av de länder som bidrar mest till FN:s Global Compact (EU-kommissionen 2007:86) (Regeringen Globalt Ansvar). CSR-ambassadören Kipp och hennes arbetsgrupp har en referensgrupp som är anslutna till FN:s Global Compact där finns företag, myndigheter, näringslivs- och fackliga organisationer representerade. Kipp menar att Sverige genom Globalt Ansvar också kan stödja även andra länder i deras CSR-arbete (Regeringen Globalt Ansvar a). En viktig målsättning med Globalt Ansvar är att stärka svenska företags konkurrenskraft inom detta område (Rantzien 2003:11).

2.1.3 Myndigheter

Genom regleringsbrevet 2004 gav regeringen Sida i direktiv att etablera riktlinjer för den fortsatta inblandningen i frågor rörande CSR (Sida 2004:9). Regeringen har därmed gett en instruktion till Sida att arbeta med CSR, att främja att företag som Sida använder sig av och ger bistånd till tar ett socialt ansvar. De två huvudanledningarna till varför Sida arbetar med CSR är naturligtvis att det ger en vinst till samhället om företag uppför sig förståndigt. Det är också möjligt att företag måste anpassa sig till ett klokare företagande för att kunna konkurrera på den internationella spelplanen (Sida 2004:3). Sida har idag en uttalad policy för CSR-frågor, i dokumentet ”Guidelines for Sida’s support to Corporate Social Responsibility”.

Sida har arbetat med CSR på flera olika sätt innan policyn skrevs men har inte kallat det för CSR enligt Inger Axell i Sida policy 2004 (Sida 2004:3) (Sida 2005:7). Sida arbetar bland annat med att sprida information om ansvarstagande företagande genom att försöka skapa medvetande kring frågan (ibid. 22). Dock påpekar Sida i sina riktlinjer för CSR från 2005 att det är viktigt att inte se CSR som ett substitut för lagstiftning (Sida 2005:7). Sida kommer i fortsättningen arbeta mycket med CSR genom att delta i olika internationella policyinitiativ, sprida kunskap om CSR och försöka inkludera aspekter som anses relevanta för CSR i Sida:s aktiviteter (Sida 2005:12). Sida uppmuntrar företag att ta socialt och

miljömässigt ansvar gällande arbetsförhållanden och fattigdom (EU-kommissionen 2007:86). Bland annat genom nätverket "Rena kläder" inom klädesindustrin, som har som mål att förbättra arbetsvillkoren (ibid.).

År 2007 sammanställde EU-kommissionen en informationsbroschyr om hur medlemsländerna arbetat med CSR. Där framkom det att; Konsumentverket har aktivt arbetat för att öka kunskapen om CSR hos konsumenter. De har tillsammans med Sida också publicerat en bok i ämnet, "Ethics and Trade" för alla konsumenter (EU-kommissionen 2007:86). Konsumentverket har även utkommit med en rapport om hållbar konsumtion i ett globalt perspektiv, "Consumption and Ethics" i vilken de även ger förslag på statliga konsumtionspolicys i området CSR (EU-kommissionen 2007:86).

Exportrådet har formulerat en policy för etiska riktlinjer som baseras på OECD:s riktlinjer för multinationella företag och FN:s Global Compact (EU-kommissionen 2007:88). De försöker informera och uppmuntra företag att arbeta utifrån dessa principer (ibid. 88) (Exportrådet CSR). Dessa två organisationer har dock inte i något regleringsbrev eller direktiv fått fastslagna riktlinjer för hur de skall arbeta med CSR. Sverige har även arbetat med CSR-frågan genom Svenska exportkreditnämnden vilket innebär att alla deras kunder får information om partnerskap för globalt ansvar, gällande lagstiftning och OECD:s riktlinjer (EU-kommissionen 2007:87-88).

2.1.4 Kartläggning av internationella samarbetsorgan och avtal kring CSR som regeringen främjar

Regeringen vill öka kunskapen om och uppmuntra företag att använda sig av de multilaterala regelverken (FN, OECD, EU) avseende CSR (Regeringen Globalt Ansvar *b*). Staten har distribuerat handboken om OECD:s riktlinjer till en stor andel av de Svenska företagen (EU-kommissionen 2007:87) (Regeringen OECD). Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) har fast ställt ett antal riktlinjer för multinationella företag som driver verksamhet i olika länder. Dessa riktlinjer är frivilliga principer och standardiseringar för ansvarstagande företag gällande bland annat mänskliga rättigheter, miljö, konkurrens, konsumentintressen, korruption, vetenskap och teknik samt anställningar (OECD:s riktlinjer 2008:5) (Regeringen OECD). Riktlinjerna kan förebygga konflikter och bidra till en atmosfär där företag och samhället samarbetar, inte som substitut till lagar utan som komplement (ibid. 5) (Regeringen OECD).

Sveriges agerande i Europeiska unionens politik och aktiviteter kring CSR har inte varit påfallande stort historiskt sett (Frostenson et al 2006:37). EU har spelat en viktig roll i arbetet med att marknadsföra och medvetande göra CSR i europeiska företag (Moon et al 2008:317). CSR-frågan och dess policydiskussion ligger idag under Näringsliv- och industridepartementet under EU kommissionen. EU kommissionen definierar företagens sociala ansvar som ett begrepp som innebär att företagen på frivillig grund integrerar sociala och miljömässiga hänsyn i sin verksamhet och i sin samverkan med olika aktörer (KOM(2002) 347:3). Kommissionen vill att frågan om företagens sociala ansvar skall få en större plats

i den politiska diskussionen, ge sitt erkännande åt de europeiska företag som redan arbetar med detta område samt uppmuntra dessa företag att göra mer (KOM(2006) 136:2). Det var vid Europeiska rådets möte i Lissabon 2000 som rådet för första gången uppmanade företagen att ta socialt ansvar. Sedan dess har det kommit en grönbok 2001, en vit bok, ett meddelande 2002, och även bildandet av ett flerpartsforum på en EU-nivå om företagets sociala ansvar (KOM(2006) 136:5). CSR-konceptet har sedan utvecklats ytterligare till att idag inte bara var en del av den politiska agendan utan också ses som ett styrningsredskap (Grafström et al 2008:78-79). Som medlemsland vill EU-kommissionen att Sverige skall arbeta med de gemensamma riktlinjerna unionen har, i detta fall att arbeta med CSR (KOM(2006) 136:3-4, 13).

Sverige har ratificerat The International Labour Organization (ILO):s åtta centrala rättighetskonventioner (Regeringskansliet 2007:4). Lindberg-Elmgren, CSR ansvarig på LO menar i intervjun att ILO:s regler är grunden för hur arbetsrelaterade frågor inom CSR skall hanteras, både hos arbetsmarknadsdepartementet, regeringen och LO (intervju Lindberg-Elmgren). ILO menar på sin hemsida att företags sociala ansvar och deras bidrag till bra arbetsförhållanden är och alltid har varit en central del av ILO-arbetet för ekonomiska och sociala framsteg. CSR är ett viktigt sätt för företag att försäkra sig om att deras principer och värden åtföljs, både inom deras egen tillverkning men också med andra parter (ILO a). År 2006 implementerade ILO InFocus Initiative som syftade till att främja principerna i Multinational Enterprise and Social Policy (MNE) Declaration² som grund för bra CSR-policy. InFocus initiativet innebär främst att kunskap och information om CSR skall spridas och dialoger föras om vad som är god standard (ILO b).

År 2000 initierades Global Compact för att stimulera samarbete mellan företag, FN och det civila samhället samt att sätta frågor om socialt ansvarstagande på agendan. Global Compact är ett privat-offentligt policyinitiativ för företag och de som undertecknar förbinder sig att följa de 10 uppsatta principerna och att rapportera om sina åtaganden (Grafström et al 2008:77) (UN Global Compact a). Principerna handlar främst om mänskliga rättigheter, arbetsrätt, miljö och bekämpning av korruption (UN Global Compact b). Global Compact arbetar även med att främja större FN mål som till exempel Millenniummålen (ibid.). Global Compact skall ses som ett ramverk för utveckling, implementering samt styrinstrument och detta skall i förlängningen bidra till att hjälpa företag så att de bli mer hållbara och välfungerade i en global ekonomi (ibid.). Svenska regeringen är en stark förespråkare för FN:s Millenniummål och de tillsammans med mänskliga rättighetsdeklarationen utgör ett ramverk både för Utrikesdepartementet och andra offentliga myndigheter (EU-kommissionen 2007:88). Globalt ansvar arbetar i Sverige med att främja FN:s riktlinjer (Regeringen Globalt Ansvar b). FN har idag en särskild rådgivare för CSR frågor, John Ruggie.

---

² För vidare studier besök; <http://www.ilo.org/public/english/employment/multi/tripartite/declaration.htm>

3 Varför har regeringen inte arbetat med CSR på en nationell nivå?

Jag har i tidigare kapitel visat på de sätt genom vilka regeringen/staten arbetar för att främja CSR frågor. Det intressanta som läsaren såg i föregående kapitel är att det i huvudsak är ett internationellt fokus på Sveriges arbete med CSR-frågor. I detta kapitel skall jag försöka redogöra för olika förklaringar till varför det är så att regeringen valt att inte aktivt arbeta med CSR frågor på en nationell basis. Det kommer jag göra genom att beskriva de argument som jag uppfattar har haft störst påverkan på regeringens handlingskraft i denna fråga. Här har jag också använt mig av nyinstitutionell teori som grund för att söka förklaringar samt studerat andra länder som kommit längre i sitt CSR arbete nationellt.

3.1 Den sociala ansvarsdimensionen och den svenska välfärdsmodellen

I Sverige har det alltid funnits företag som exempelvis LM Ericsson som tagit ett ansvar för den egna personalen och lokalsamhället, men under 80- och 90-talet förändrades detta till att företagen enbart skulle leva upp till de krav aktieägarna ställde (Grafström et al 2008:28, 123). Att arbeta med CSR-frågor ansågs inte öka lönsamheten och företag ansågs heller inte besitta den kompetens som det krävde (ibid. 123). I en del andra länder kan ett av målen med CSR vara att minska statens bördor kring exempelvis sjukvård. I Storbritannien kan man se denna tendens, där företagen har ett etiskt motiv med sitt CSR arbete (Moon 2002:400). Det är dock inte samma situation i Sveriges där kulturen kring det offentliga omhändertagandet ser annorlunda ut. Sverige har kommit att kallas en Nordeuropeisk välfärdsstat, det vill säga en stat med en väl utbyggd statsapparat som genom olika transföringar ser till att alla medborgare har någon ekonomisk trygghet och tillgång till tjänster som skola, sjukvård och äldreomsorg (Rothstein 2005:49) (Morsing et al 2007:89). Då Sverige haft en Nordeuropeisk välfärdsstrategi har landet haft en kombination av "välfärdseffektiva" arbetsmarknader och generösa offentliga välfärdssystem. Frostenson och Borglund menar att i den svenska kontexten har den sociala ansvarsdimensionen i princip inte funnits på företagsnivå (Frostenson et al 2006:44-45). Det innebär att det är en stark statlig sektor, det offentliga, som har det övergripande ansvaret för välfärdsaspekterna (Bäck et al 2008:298). Politiska institutioners konstruktion är en del som påverkat den snabba uppbyggnaden och långsamma nedmontering av välfärdssystemet idag (ibid.). Opinionsen i Sverige har traditionellt sett haft en viss syn på ansvarsfördelningen mellan stat, arbetsmarknadens parter och företag (Amnesty 2001:10). Etiska frågor som

jämlikhet, jämställdhet och föreningsrätt har bevakats av ”starka” svenska institutioner (Amnesty 2001:10). Detta skiljer sig från exempelvis Storbritannien som har en Central-Europeisk välfärdsstrategi där staten lägger över allt mer ansvar på den privata sektorn och litar allt mer på frivilligarbete kring sociala frågor i samhället (Buhr et al 2004:38) (Vogel 2003:100).

I Sverige har ansvaret för välfärden institutionaliserats inom ramen ”den svenska modellen” vilket innebär en uppsättning av principer så som centraliserade avtalsrörelser, fredsplikt, den generella välfärdsstaten, folkhemmet, vilket präglade ekonomin och politiken under stora delar av 1990-talet (Fredriksson 2008:110). Denna idé om den generella välfärdsstaten är mer utbredd i Sverige än i motsvarande länder (ibid. 111). På grund av att staten tagit ett så stort socialt ansvar kan det förväntas att företag här väljer en begränsad ansvarsretorik. Det saknas förväntningar på företagen och nya initiativ har snarare bemötts med ifrågasättande (Fredriksson 2008:111). Hans De Geer, professor i företagsetik, talade på ett CSR-seminarium i CSR Swedens regi 2008. Han menade att tidigare i historien kallades det ofta för god moral att ta hand om varandra. Industrialiseringen ledde till ökad specialisering vilket så småningom gjorde att samhället delades upp så att den offentliga sektorn fick ett monopol på socialt ansvar. ”Man gav egentligen företagen fribrev från socialt ansvar”, menade de Geer och sa att det är något unikt svenskt och att baksidan av Den Svenska Modellen vilket innebär att man har kvävt alla eventuella företagsinitiativ på området (CSR i praktiken).

Det svenska välfärdssamhällets förvaltning är stor och har ca 1,5 miljoner anställda, men nya organisationsformer för att ta hänsyn till målsättningar såsom privatisering och marknadsanpassning har vuxit fram under 90-talet (Nationalencyklopedin Sverige förvaltning).

Våra nordiska grannländer har historiskt sett haft en liknande syn på samhällets och företagens ansvar vilket delvis beror på att vi delat politisk ideologi baserat på socialdemokratiska idéer (Danmark.dk) (Vogel 2003:233,240) (Morsing 2007:88). Men till skillnad från Sverige har den danska regeringen exempelvis drivit frågan om CSR genom att ha en ”Action plan” för hur regeringen skall arbeta med CSR (Morsing 2005:25-26) (CSR Europe).

3.1.1 Bristen på välgörenhetskultur

Svenskarna är i hög grad organiserade i föreningslivet, 90 procent av alla personer 16-84 år är medlemmar i minst en förening (Bäck et al 2008:52). I Sverige har det inte funnits en tradition av att företag skall engagera sig i välgörenhet (Grafström et al 2008:123). Detta kan i sin tur delvis förklaras av hur landets välfärdssamhälle är uppbyggt, exempelvis är välgörenhet inte avdragsgillt (ibid. 123).

Jämförs USA och Västeuropa framgår det att skillnaden mellan hur man ser på begreppet CSR skiljer sig förhållandevis mycket (Moon et al 2008:306). Detta kan bero på att amerikanska CSR har utvecklats i amerikanska institutioner med traditioner av individualism, demokratisk pluralism, moralism och utilitarism (ibid. 307). Till skillnad från Europa som präglats av kollektivistiska kulturer (ibid. 307, 317).

I jämförelse mellan Sverige och Storbritannien ser man att regeringen i Storbritannien genom policys och institutioner byggt ramverk som stimulerar företag att ta ett ansvar större än det som finns lagstadgat (Moon et al 2008:312). I Italien och Storbritannien har välgörenhet varit en grund för utvecklandet av socialt ansvarstagande företag och välgörenhet haft stor betydelse när sociala frågor skall lösas, till skillnad från Sverige där ideella organisationerna mer fungerat som intresseorganisationer för att hitta och framföra olika gruppers behov (SOU 2007:2 s. 224-225). Frivilliginsatser är dock vanligare i nordeuropeiska länder än i sydeuropeiska länder (SOU 1993:82).

Sverige också har haft olika välgörenhetsarrangemang som exempelvis Ronald McDonalds Barnfond eller SOS barnbyar (Grafström 2008:122). Välgörenhetsgalor på TV är också något som ökat markant de senaste åren (ibid. 123). Men befolkningen i de nordeuropeiska länderna har generellt sett ett högre förtroende för lagsystemet, armén och polisen än vad sydeuropeiska länder har, där välgörenhetsorganisationer åtnjuter ett högre förtroende än exempelvis polis och rättssystem (Eurobarometern 2003:4-5). CSR kan inte ses isolerat från de styrande (Moon et al 2008:317). Eftersom det nationella innehållet i CSR reflekterar också rollen av staten. I områden där staten haft en central roll har det heller inte lagts stort fokus på frivilliga företagsinitiativ (Moon et al 2008:317).

3.2 Det finns ingen aktör som velat driva CSR-frågan

Vänder man blicken mot andra länder än Sverige, exempelvis Danmark kan det urskiljas att vissa personer eller parter tagit en större roll att driva arbetet med CSR. Svenskt Näringsliv är Sveriges arbetsgivarförening och de är företagets företrädare i landet. De företräder idag ca 54 000 företag av varierande storlek (Svenskt Näringsliv). Landsorganisationen (LO) är den största fackföreningen och representerar ca 2 miljoner medlemmar (Intervju Lindberg-Elmgren). Därför menar jag att det är intressant att studera hur dessa organisationer ställer sig till CSR med tanke på att de danska motsvarigheterna varit en stor del av CSR arbetet (Morsing 2005:28). Statsmakterna har i Sverige utformat systemet så att vissa intresseorganisationer har mycket stor makt som exempelvis fackorganisationer (Rothstein red 1991:98). En del av de strukturella problem som idag finns i det svenska samhället är förknippade med intresseorganisationers starka ställning både i samhället i stort och i ekonomin (Rothstein red 1991:98).

3.2.1 Arbetsgivarnas och arbetstagarnas ovilja att använda sig av CSR

På grund av den ekonomiska krisen under 80-talet med hög arbetslöshet som följd uppmanade den danska ministern i sociala affärer, Karen Jespersen (2003) till en kampanj som skulle verka för att dra uppmärksamhet till hur CSR kan vara behjälplig i frågan om arbetslöshet och social exkludering på arbetsmarknaden

(Moon et al 2008:313). Danska arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer har inte alltid engagerat sig mycket i debatten kring CSR (Morsing 2005:30). Men runt 2004 började dessa organisationer som danska handelsorganisationen, LO (Lands Organisationen) och den största samarbetsorganisationen för industrin (Dansk Industri) att engagera sig i CSR-frågor och arbeta aktivt för att ge support till sina medlemsföretag (ibid. 30).

Arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer är viktiga aktörer i CSR-arbetet då de har stor möjlighet att påverka de sociala bitarna inom företagen som exempelvis anställningsavtal och arbetsmiljö. I Sverige är dock detta något nytt i förhållande till landets arbetsmarknadsmodell där lösningar ofta kommer genom förhandlingar mellan arbetsmarknadens parter (Referat från Sieps seminarium 061106). LO menar att det behövs en större debatt och en tydligare definition av vad CSR-begreppet innebär (LO 2006:5). Svenskt Näringsliv skriver i sin rapport "Företagens roll i samhället" från 2006 att de drar en tydlig skiljelinje mellan det som de väljer att kalla "företagens samhällsengagemang" och det som kallas för "företagens samhällsansvar" (Svenskt Näringsliv 2006:förord). Svenskt Näringsliv definierar CSR utifrån begreppet hållbar utveckling och det innebär att företagen strävar efter att förena ekonomisk, social och miljömässig utveckling (Svenskt Näringsliv 2006:8).

När organisationerna vänder blicken internationellt sett kan det urskiljas att Svenskt Näringsliv inte ser någon nytta med att EU eller Sverige skulle upprätta särskilda policys för CSR (Svenskt Näringsliv 2006:9). Förutom att följa den globala anständighetsnivån kan företagen också ta på sig frivilliga samhällsengagemang, men det är upp till varje företag att sätta ambitionsnivån (ibid. 9). LO:s syn på regeringens initiativ Globalt Ansvar är att det är ett "otillräckligt instrument" (LO 2006:43). LO skriver i rapporten vidare att det finns en farhåga inom fackföreningsrörelsen att CSR-initiativet från EU:s sida kan försvåra tillämpningen av de redan existerande reglerna. Frostenson och Borglund skriver i sin rapport om den skepsis som verkar finnas mot den politik som EU utvecklar kring CSR. Denna skepsis finns bland annat bland svenska arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer (Frostenson et al 2006:48). Lindberg-Elmgren menar i intervjun att svensk lagstiftning redan täcker in de viktigaste frågorna avseende CSR och att fler policys bara gör det rörigare för företagen (Intervju Lindberg-Elmgren). LO skrev i ett brev till statsministern inför EU toppmötet i Stockholm 2009 att "Grunden för medinflytande och arbetsvillkor måste vara bindande regler", men att utöver det kan CSR utvecklas till att bli ett komplement till dessa villkor (LO 080304:3).

I LO:s rapport från 2006 om Ägaransvar och ägarmakt skrivs vidare att CSR leder tankarna till en översättning som "företagens samhällsansvar" men problemet är här att det "saknar en tydlig koppling till den för fackföreningsrörelsens centrala roll som företag har i egenskap av arbetsgivar" och facket menar att CSR inte "springer ur fackföreningsrörelsens synsätt och metoder" (LO 2006:14-15). LO skriver också i rapporten att företagen tillskrivits ett ansvar för de välfärdstjänster de utför i de länder där de verkar. Men LO anser inte att detta är en roll som är "rimlig att tillskriva företagarna" (LO 2006:16).

Både välfärdstjänster och fördelningspolitik är något som är det allmännas uppgift och inte företagens menar LO. Företag kan göra insatser men de måste kontrolleras så att de inte underminerar de folkvaldas politik (ibid. 16)(Intervju Lindberg-Elmgren). Svenskt Näringsliv påpekar också att det är i första hand ett lands regeringsansvar att se till så att de mänskliga rättigheterna omsätts i praktiken till fungerande lagstiftning, rättsväsende och ytterligare åtgärder. De skriver vidare att många länder idag snarare är överreglerade än underreglerade (Svenskt Näringsliv 080304:6). Därför blir CSR i första hand relevant i de länder där det nationella rättssystemet inte förmår säkra dessa internationella erkända, grundläggande värden (ibid.) (Svenskt Näringsliv 2006:9). De menar också att utgångspunkten för diskussionen måste vara att företagen ansvarar för den egna verksamheten och medarbetarna (ibid. 9). Man anser att det framförallt är FN:s deklaration om de grundläggande mänskliga rättigheterna som utgör basen för CSR (ibid. 9). Att företag följer nationella lagar, kollektivavtal, OECD:s riktlinjer, ILO:s trepartsdeklaration som täcker det in de flesta ansvarsfrågorna som utgör CSR:s kärnregelverk är något LO uppmuntrar (LO 2006:8-10, 16-20). Svenskt Näringsliv menar att företag måste följa de legala krav som finns i de land de verkar samt internationella välerkända principer och värden (Svenskt Näringsliv 080304:5). Svenskt Näringsliv menar att sunt förnuft bör råda och företag bör då undvika affärer som är etiskt tveksamma (ibid. 15). De menar även att företag inte kan skuldbeläggas om de inte kan leva upp till rättigheter och värden som inte ens stater klarar av att leva upp till (ibid. 16).

Svenskt Näringsliv menar i sin skrift "Kort om CSR" att företag inte skall behöva betala två gånger för samma sak. Med detta menar de att företagen i Sverige redan betalat mycket höga skatter som bolagsskatten, avkastningsskatten och så vidare. Det gör också att vi har en stor offentlig sektor. Det är då den som skall ha hand om skola, sjukvård och så vidare då företagen redan betalt (Svenskt Näringsliv 080305 s. 7-8).

Svenskt Näringsliv påtalar också det som många parter menar att CSR-begreppet och vilka värde och rättigheter som bör lägga i begreppet varierar mycket (Svenskt Näringsliv 2006:17). De menar vidare att det inte går att utkräva ansvar av företagen om inte reglerna är klara och precisa (ibid. 17).

LO har den senaste tiden (i princip det sista året) svängt i debatten något. Från att tidigare varit direkt negativa till att idag vara förhållandevis positiva dock med förbehållet att reglerna blir befästa genom lagstiftning. För fackföreningar är det ett mål att uppnå bindande regler för CSR. LO vill också arbeta fram bättre uppföljningskontroller av CSR som skall grundas i OECD:s och ILO:s deklarerationer (LO kongress 2008). Svenskt Näringsliv ställer sig idag inte heller negativa, men de strävar fortfarande efter att få ett smalt och avgränsat begrepp (Svenskt Näringsliv 080304:2). De menar också att det inte enbart bör vara företagen som skall leva upp till den nya standardiseringen inom ISO CSR som håller på att utarbetas utan det bör även andra delar av samhället som, offentliga organ, politiska föreningar och fackföreningar göra (ibid. 4).

3.3 Strukturen på industrin

I min intervju med Göran Norberg på Svenskt Näringsliv påtalade han det faktum, att om man jämför Sveriges industri med Norges och Danmarks kan det enligt Norberg skönjas att Sverige traditionellt sett haft en annan industristruktur. Sverige har sedan hundra år tillbaka ett betydligt större antal multinationella företag än vad både Danmark och Norge har menar Norberg och Carina Kipp på UD instämmer (Intervju Norberg och Kipp). I jämförelse med andra industriländer är den stora andelen småföretag i Danmark påfallande (Nationalencyklopedin Danmark). Sverige har länge varit ett land som exporterar mycket, på 70 talet stod Sverige för hela 2,1 procent av hela världens export, något som nu minskat till idag ca 1,3 procent av världsmarknaden (SOU 2008:90 s. 12, 24). Dock är Sveriges och Danmarks export lika stor procentuellt sett jämfört med ländernas BNP 2007 (52 %) (WDI). Sveriges export har vuxit från 31% till 50% mellan åren 1995 och 2007 (SOU 2008:90 s. 12) (SCB).

Då Sverige är ett råvarurikt land har en stor del av exporten till Europa sedan industrialiseringen började bestått av trävaror, pappersmassa, och malm (SOU 2008:90 s. 51) (Roome 2005:329). Detta jämfört med Danmark som har förhållandevis lite råvarutillgångar och idag brist på industriråvaror, och Norge som inte heller har haft denna typ av industri i lika stor utsträckning som Sverige (Nationalencyklopedin Danmark och Norge). Att Sverige historiskt sett haft denna typ av industri har i viss mån bidragit till att Sverige exporterar mycket vilket i sin tur påverkat CSR debatten. Denna debatt har framförallt handlat om de länder svenska företag handlar med, först och främst de länder som inte har en lika hård lagstiftning kring frågor som arbetsmiljö, arbetstider och miljö menar Norberg.

Dansk Industri har i huvudsak små och medelstora företag som medlemmar (Morsing 2005:30). Detta har också bidragit till att de huvudsakligen arbetat med utbudskedjan (ibid. 30). De har också hållit i ett evenemang kallat ”Partnering for Development” vilket uppfattas som ett viktigt symboliskt ställningstagande för CSR (Morsing 2005:30-31).

Studerar mått på ländernas globalisering och ekonomisk globalisering framkommer det att Sverige ligger högst upp av de nordiska länderna på båda listorna³. Det är dock inte mycket stora skillnader, framförallt inte mellan Sverige och Danmark (2008 KOF Index of Globalization). När data från ”The Global Competitiveness Report 2008” studeras ligger Sverige på 28e plats, Norge på 42 och Danmark på 44 på den indexerade listan över värdet av export för varor och tjänster, det utländska marknadsstorleksindexet (World Economic Forum, Report 2008–2009 s. 6, 471).

Svenska företag har aldrig haft stormaktspolitiskt inflytande bakom sig och ingen stor hemmamarknad. Dessutom har Svenska företag traditionellt sett

---

³ Globalisering nr 3. Sverige värde 90.02 nr 5. Danmark värde 88.42 nr 17. Norge värde 79.75. Ekonomisk globalisering; nr 6. Sverige värde 89.51 nr 11. Danmark värde 87.97 nr 34. Norge värde 75.84

producerat och marknadsfört anonyma producent varor vilket kan ha påverkat CSR diskussionen (Amnesty 2001:10).

3.4 Olika fokus - olika definitioner

Lindberg-Elmgren menar i intervjun att CSR omfattar ett gigantiskt område och att skriva fler regler vinner vi inget på, fler allmänna policys behövs inte (Intervju Lindberg-Elmgren). I Sverige används begreppet CSR inte konsekvent vare sig inom de statliga departementen eller utanför den politiska arenan menar Buhr och Hermansson i sin magisteruppsats från 2004 (Buhr et al 2004:32). Det finns idag ingen entydig definition av vad företags ansvar är (Löhman et al 2003:116). CSR begreppet har utvecklats till att betyda olika saker för olika aktörer och det har tagit olika former i olika institutioner och lokala kontexter (Windell 2006:188, 190). I intervjun med Carina Kipp framkom det också att små företag i Sverige idag dels inte vet vad begreppet CSR innebär eller hur de skall arbeta med det (Intervju Kipp). De största bolagen med mycket internationell verksamhet som HM eller Ericsson har mycket större resurser att ha anställda som kan sätta sig in i problematiken och utarbeta policys för att integrera dessa i sitt arbetssätt (ibid.).

Begreppet delas i stället upp i andra begrepp som "företagens social och miljömässiga ansvar" eller "hållbart företagande" (Löhman et al 2003:16). Detta skiljer sig från exempelvis Storbritannien där begreppet används mera konsekvent och är mer välkänt (Buhr et al 2004:59). Sverige erbjuder mer specifika stödåtgärder som har inriktningar på miljö, sociala aspekter eller andra aspekter till skillnad från Storbritannien vilket har en nationell sammanhängande strategi för CSR (ibid. 4). I Sverige har länge miljöfrågan varit aktuell, och folkvalda gärna vill ligga i framkant och främja miljöarbetet hos Svenska företag som har verksamhet både inom och utanför landet gränser (Morsing et al 2007:87,96) (Regeringen Klimat).

Speciella omständigheter eller händelser kan utlösa eller förenkla en förändring och bidra till att CSR införs. Snabba förändringar av en institutionell ordning eller institutionens identitet kommer oftast som ett resultat på en kris eller misslyckande (Olsen 1991:8). Studerar man Sverige framkommer det att landet generellt sett inte haft några stora ekonomiska tillväxtproblem eller stora sociala klyftor med utbredd fattigdom vilket bidragit till att miljöfrågorna fått så stort fokus (Löhman et al 2003:22). Studeras Danmark och Storbritanniens politik kring CSR och arbetsmarknaden upptäcker man att dessa länder under 1980-talet var oroliga för effekterna av en eventuell arbetslöshetskris och detta kan ha påverkat deras beteende att försöka uppmuntra företag att ta ett ansvar för frågan (Moon et al 2008:312-313). Tilläggas kan att även Sverige drabbats av ekonomiska kriser med höjd arbetslöshet vilket skulle kunna ha lett till en förhöjd aktivitet i arbetet med CSR. Den ekonomiska krisen i mitten på 1970-talet ledde till exempel till förändrade villkor i den internationella ekonomin för Sveriges del (SOU 1990:44 s. 29). Ekonomiska kriser som den som var på slutet av 1980-talet

visade också på de strukturella problem som finns med ”den Svenska modellen” vilket påverkat den samhällsförändring som nu pågår (SOU 1990:44 s. 28-29).

Begreppet hållbar utvecklingen använts frekvent i den svenska politiken. I en skrivelse från regeringen 2005 beskrivs en strategi för Sverige gällande hållbar utveckling - att svenska företag kan få större konkurrenskraft om de integrerar sociala och miljömässiga frågor i företagets verksamhet. Ett större stycke berör handel med utvecklingsländer och poängterar att denna handel är ett viktigt medel för utvecklingen av dessa länders näringsliv (Skr. 2005/06:126 s. 43,49). De anger som åtgärd att ”Regeringen fortsätter att stödja näringslivets frivilliga insatser för socialt och miljömässigt ansvar inom Globalt Ansvar” (ibid. 52).

På regeringens hemsida finns ett enskilt uppslag med information om hållbar utveckling, detta arbete ligger under Miljödepartementet. Inget av de fyra fokusområdena i strategin behandlar CSR utan de handlar om; bygga samhället hållbart, stimulera en god hälsa på lika villkor, möta den demografiska utmaningen, främja en hållbar tillväxt (Regeringens skrivelse 2003/04:129 s.8). Det stycke som behandlar företagets ansvar är ett mindre textstycke med mycket information om hållbar utveckling och dessutom ett starkt internationellt fokus på hur företagen skall arbeta när de är utanför Sveriges gränser (Regeringens skrivelse 2003/04:129 s. 102). När jag sökte på Regeringen och Regeringskansliets hemsida var det 876 sökträffar och 124 publikationer på begreppet ”Hållbar utveckling”, att jämföras med när jag sökte på ”CSR” 32 och 2.

För att underlätta samverkan har regeringen inrättat en rådgivande kommission för hållbar utveckling. Kommissionen består av politiker, personer från näringsliv, forskare och fristående organisationer och ligger under Miljödepartementet. Kommissionen ska diskutera och analysera problem och utveckla sektorövergripande handlingsstrategier och arbetet skall ha ett internationellt perspektiv. Det skrivs vidare att ”etablerade institutioner, invanda beteenden och skarpa sektorgränser blir ibland hinder för politik och ekonomi att möta denna nya verklighet.” (Regeringen Kommission för hållbarutveckling). Samarbete behöver främjas mellan miljömål och andra samhällsmål för att skapa synergier mellan näringspolitik och miljöpolitik (ibid.).

4 Analys och slutsats

Att CSR eller företags sociala ansvar inte är ett helt inarbetat begrepp i den svenska politiken och förvaltningen tycker jag mig kunna se efter uppsatsarbetet. I detta kapitel kommer jag att diskutera varför tidigare förklaringar förfaller ha påverkat utvecklingen. Teorin används för att ge ytterligare dimensioner åt förklaringarna, samt för att finna likheter och skillnader med andra fall, länder. Jag kommer att dela in analysen utifrån de förklaringsmodeller som presenterades i kapitel 3 och avsluta med min slutsats.

Den övergripande strukturen av den svenska staten fungerar som en påverkansfaktor för institutionerna. Till följd av Sveriges långa traditionen med staten som ansvarig för det sociala skyddsnätet uppstår det naturligtvis svårigheter när nya aktörer skall börja arbeta inom samma område. Ett historiskt perspektiv av nyinstitutionalism kan delvis förklara varför utvecklingen av CSR-användningen har gått relativt långsamt nationellt sett. Basen för detta är ett stabilt samhälle, vilken i sin tur är ett resultat av att Sverige inte varit inblandat i krig, och att landet under många år haft samma politiska styrning med en stark socialdemokratisk ledning. Enligt teorin kan förändringsobenägenheten förklaras av att det finns en utbredd förståelse för hur saker skall skötas och av vem. Det har både med de formella institutionerna, så som lagar och regler att göra, men är också beroende av normer och värderingar vilka utgår från tanken att staten är den som erbjuder och upprätthåller dessa tjänster. Detta grundar sig på ett demokratiskt rättighetstänkande där tjänster som skola och vård skall erbjudas i samma utformning och utsträckning till alla. Även om vi i Sverige har en tradition av att engagera oss i frivilligorganisationer är det fortfarande staten som skall stå för grunden i det sociala skyddsnätet. Att det inte är helt okomplicerat att blanda in privata intressen kan man också se när man studerar debatten om att lägga ut vissa av de offentliga tjänsterna på entreprenad hos privata företag. Dessa värderingar är institutionaliserade både genom den förhållandevis omfattande lagstiftningen vi har inom miljö- och arbetsrätt men också genom de värderingar och den syn på statens roll som de flesta medborgare i Sverige fostrats i.

Sverige har länge haft starka fack- respektive arbetsgivarorganisationer vilket har lett till en cementering av dessa institutioner. Det leder i förlängningen till att det blir svårare att genomföra omfattande förändringar inom detta område av samhällsstrukturen. Förändringen som CSR skulle kunna medföra kan dessutom möjligtvis minska dessa organisationers makt vilket sannolikt bidrar till en obenägenhet till förändring. Det kan från diskussionerna hos LO och Svenskt Näringsliv urskiljas att båda än idag är förhållandevis restriktiva till begreppet CSR men med olika förklaringsgrunder. LO menar att de är för CSR så länge det

blir lagstadgade krav som går att uppfölja. Svenskt Näringsliv är inte heller starkt negativ men vill ha ett restriktivt och smalt begrepp då de inte vill att företagen skall få ta ett för stort ansvar, diskussionen präglas av ett frivillighetsperspektiv. Att båda parter väljer att inte främja CSR kan också bero på att aktörerna ser olika delvis motstridiga problem med CSR - lagstiftning och kontrollmekanismer kontra frivillighet. Organisationerna har eventuellt olika normer och värderingar som skapat ett accepterat beteende, vilket i sig kan ha bidragit till att diskussionen inte lyfts. Enligt teorin kan bristen på aktörer vara en faktor som motverkat förändring och begränsat användningen av CSR begreppet. I fallet med Danmark kan detta urskiljas tydligt vilket tidigare nämnts.

Teorin kan också användas för att förklara hur industristrukturen kan ha påverkat utvecklingen. Strukturen på näringslivet påverkar samhället och debatten från olika håll – politiskt så väl som från företag och media. Denna struktur kan vara en institution med inneboende normer och värderingar vilket påverkar diskussionen.

En top-down styrning där regeringen fastslår en enhetlig definition, en standardisering av begreppet vore fördelaktigt enligt teorin om det finns en önskan av att implementera begreppet. Det behövs en klar vision och ledning och här kunde regeringen fylla en roll. Hållbarhet är ett väl förankrat begrepp i det svenska samhället och det är starkt förknippat med miljödiskussionen. Både dessa fenomen kan ha bidragit till att CSR-begreppet inte fått fäste. Miljöfrågorna har fått störst utrymme av delarna i CSR och det kan då eventuellt funnits en motvilja mot att ta ytterligare ett begrepp in på arenan vilket talar för att både fokus på miljöfrågorna och hållbarhets-begreppet fått stanna. CSR har ibland utsagt funnits med som en del av hållbarhetsdiskussionen.

Det historiska perspektivet beskriver betydelsen av externa chocker för förändring av institutioner. Det är möjligt att Sverige inte utsatts för påtagliga chocker (jämfört med Danmark under den ekonomiska krisen i början av 90-talet) vilket kan ha gjort att en förändring av arbetsmarknadssystemet inte varit nödvändig. I samband med denna kris började man trots allt tala om effektivitet och använda sig av privata begrepp även i den offentliga verksamheten. Denna institutionella förändring kan ha initierats av den ekonomiska krisen, chocken. En förändringsprocess som den normativa teorin talar om kan ha pågått utan att det kallats CSR. Arbets sättet har implementerats, men inte begreppet.

Departementen i Sverige skulle kunna uppfattas som institutioner, och CSR spänner över flera av dessa institutioner. CSR frågorna ligger på Utrikesdepartementet och Enheten för Internationell handel, vilket i sig kan tolkas som att dessa frågor hör till den internationella politiken. Arbetet med hållbar utveckling ligger på Miljödepartementet och om CSR frågorna skulle gå in under begreppet hållbar utveckling är det inte förvånande att CSR arbetet fått en miljöprägel i Sverige. Detta visar på ett strukturellt problem med CSR, vilket betingas av bredden i begreppet. Det spänner över flera områden främst; Närings-, Arbetsmarknads-, Miljö- och Utrikesdepartementet. Med teorin i minnet kan detta verkligen ses som ett problem. Om något av de departement som framförallt

arbetar inom landets gränser får eller tar det övergripande ansvaret för CSR är det inte förvånande om andra departementen (institutioner) reagerar och eventuellt motarbetar CSR. Detta stärks av den normativa nyinstitutionalismen som menar att det är särskilt svårt att förändra en institution som är starkt sammankopplad med andra institutioner.

Vänder man på frågan kan man undra varför det gått lättare internationellt sett. Det kan förklaras med att det inom detta område inte funnit starkt cementerade institutioner. Man kan argumentera att det är mest betydelsefullt att företag med verksamheter i länder där det är bristfällig lagstiftning och dålig efterlevnad av miljö- och arbetsrättslagar är viktigare att påverka än företag med verksamheter inom Sverige. Framförallt då vi idag inte har en fungerad världsorganisation som har tillräklig makt och resurser att påverka. I långa loppet måste målsättningen dock vara att respektive lands regering skall vara det organ, som har störst makt och auktoritet och inte företagen. Detta är viktigt inte minst ur demokartiskt perspektiv. Att organisationer som Amnesty business grupp satt hårdare tryck på företag som verkar internationell kan också påverkat. Även om det är viktigt att företagen tar ett stort ansvar i dessa länder behöver detta inte stå i motsats till att behovet också finns i Sverige.

4.1 Slutsats

Vad som framkommit under uppsatsarbetet är att den svenska regeringen arbetat med olika bitar av CSR frågan även om det inte kallats just för CSR. Delar som CSR tar hand om i andra länder finns lagstiftat och reglerat i Sverige. Dock framkommer det att varken föregående eller nuvarande regering explicit velat driva frågan om företagens sociala ansvar nationellt, på bred front. Studeras det initiativ som regeringen antagit är de till största delen initiativ med internationellt fokus. Att försöka förklara varför det ser ut som det gör och belysa vilket arbete som har gjorts kan vara bra om man vill skapa en förändring.

Jag förstår varför det användes mer med ett internationellt fokus men jag kan ändå se en poäng i att även införa det i den nationella debatten. Små företags arbete skulle eventuellt ha nytta av lättillgängliga regler, policys eller riktlinjer för att underlätta sitt arbete med och sin förståelse för CSR, eller för att motarbeta arbetslöshet och social exkludering på arbetsmarknaden vilket varit fallet i Danmark. Det skulle å andra sidan kunna vara så att Sverige har lagar och regler så det räcker. Vi kanske borde arbeta på ett annat sett, göra som britterna och underlätta för företagen och uppmuntra. Det kanske behövs färre regler och mer morötter. Att CSR som begrepp inte används eller tagits upp på den större politiska arenan i Sverige i någon större utsträckningen ser jag efter uppsatsarbetet inte som något egentligt problem. Begreppet i sig är inte det viktiga. Att studera de institutioner inom vilka en förändring måste ske är däremot av högsta prioritet.

Att klargöra förhållandet mellan hållbarutveckling och CSR-begreppet i Sverige vore också bra, och en lämplig vidarestudie.

Arbetet med att integrera företagen i en samhällsutveckling och till ett ansvarstagande är betydelsefullt. Oavsett vilket begrepp det blir, CSR, företags sociala ansvar, eller något annat så menar jag att diskussionen om vilken roll och vilket ansvar företagen skall ha i det svenska systemet bara har börjat.

5 Referenser

5.1 Intervjuer

Norberg, Göran. Svenskt Näringsliv. 090108

Kipp, Catharina. Enheten för internationell handel, Utrikesdepartementet. 090514

Lindberg-Elmgren, Susanne. LO. 090515

5.2 Litteratur

Albareda, Laura - Lozano, Josef M - Ysa, Tamyko, 2007. "Public Policies on Corporate Social Responsibility: The role of Governments in Europe". *Journal of Business Ethics* 74:391-407.

Buhr, Katarina - Hermansson, Anna, 2004. *Governmental Support for Social Responsibility in Small and Medium-sized Enterprises – a comparative study of Sweden and the United Kingdom*. Magisteruppsats. SLU, Institutet för ekonomi.

Bergström, Göran - Boréus, Kristina (red), 2005. *Textens mening och makt – Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Andra upplagan. Lund: Studentlitteratur.

Bäck, Henry - Larsson, Torbjörn, 2008. *Den svenska politiken – Struktur, processer och resultat*. 2a upplagen. Malmö: Liber.

Dagens Nyheter (DN). 081206. Bilaga; *Mänskliga rättigheter 60 år*.

Esaiasson, Peter – Gilljam, Mikael – Oscarsson, Henrik – Wängnerud, Lena; 2005. *Metodpraktikan Konsten att studera samhälle, individ och marknad* Stockholm: Nordstedts juridik

EU-kommissionen, 2007. *Corporate Social Responsibility. National public policies in the European Union*. Directorate-General for Employment, Social Affairs and Equal Opportunities Unit D. 2 Luxembourg

EU-kommissionen, 2006. *KOM(2006) 136, Göra Europa till ett kompetensområde för företagens sociala ansvar*. Slutlig meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet samt Europeiska ekonomiska och sociala kommittén genomförande av Partnerskapet för tillväxt och sysselsättning:. Bryssel.

- EU-kommissionen, 2002. *KOM(2002) 347 slutlig Meddelande från kommissionen om företagens sociala ansvar – näringslivets bidrag till en långsiktigt stabil utveckling*. Bryssel
- European Commission, 2001. *COM(2001) 366 final Green Paper - Promoting a European framework for Corporate Social Responsibility*
- Eurobarometern 59, 2003. *Public opinion in the European Union*.
- Fredriksson, Magnus, 2008. *Företags ansvar Marknadens retorik – En analys av företags strategiska kommunikationsarbete*. Institutet för journalistik och masskommunikation Göteborgsuniversitet. Göteborg: Livréna AB.
- Frostenson, Magnus - Berglund, Tommy. 2006. *Företagens sociala ansvar och den svenska modellen*. Rapport 2006:9. Svenska institutet för europapolitiska studier.
- Johansson, Roine, 2002. *Nyinstitutionalismen inom organisationsanalysen*. Lund: Studentlitteratur.
- KOF Index of Globalization Source. 2008: Dreher, Axel, 2006, *Does Globalization Affect Growth? Empirical Evidence from a new Index*, Applied Economics 38, 10: 1091-1110. Updated in: Dreher, Axel; Noel Gaston and Pim Martens, 2008, *Measuring Globalization - Gauging its Consequence*, New York: Springer.
- LO, 2008. *Internationella program LO kongressen 31 May – 4 June 2008*
- LO, 080304. Brev till Statsminister Fredrik Reinfeldt. Ordförandeskapet 2009. Med den nya Lissabonstrategin i centrum. LO, TCO och Saco. Stockholm
- LO, 2006. *Ägaransvar och ägarmakt*. En rapport från LOs ägarmaktsprojekt.
- Lowndes, Vivien. "Institutionalism" in *Theory and Methods in Political Science*. In Marsh, David – Stocker, Gerry. Second Edition. New York: Palgrave Macmillian.
- Löhman, Ola - Steinholtz, Daniel, 2003. *Det ansvarsfulla företaget: Corporate Social Responsibility I praktiken*. Stockholm: Ekerlid.
- March, James G - Olsen, Johan P, 1998. *The Institutional Dynamics of International Political Orders*. Working paper, Advanced Research on the Europeanization of the Nation-state (ARENA). No. 5. . Stanford University och University of Oslo.
- Moon, Jeremy - Vogel, David, 2008. Chapter 13 "Corporate Social Responsibility, Government, and Civil Society". in Crane, Andrew. McWilliams, Abigail. Matten, Dirk. Moon, Jeremy. Sigel, Donald S. *The Oxford Handbook of Corporate Social Responsibility*. Oxford University Press.
- Moon, Jeremy, 2002. "The Social Responsibility of Business and New Governance". *Government and opposition*. Volym 37 Issue 3 Pages 385-408, Blackwell Publishing.
- Morsing, Mette - Midttun, Atle - Palmås, Karl, 2007. "Corporate Social Responsibility in Scandinavia: A Turn Toward the Business Case?" In May, Steve. Cheney, George. Roper, Julia. *The Debate over Corporate Social Responsibility*. New York: Oxford University Press.
- Morsing, Mette, 2005. "Denmark Inclusive Labour Market Strategies". In Habisch, André. Jonker, Jon. Wegner, Martina. Schmidpeter, René. (editors). *Corporate Social Responsibility Across Europe*. New York: Singer.

- Nationalencyklopedin – Danmark – Näringsliv; 090501.
- Nationalencyklopedin - Sverige - Förvaltning, 090501.
- Nationalencyklopedin - Norge – Näringsliv, 090501.
- OECD, 2008. *The OECD Guidelines for Multinational Enterprises*. Revision. No. 89095.
- Olsen, Johan P, 1991. *Svensk demokrati i förändring*. Helsingborg: Carlssons Bokförlag.
- Peters, Guy B, 2005. *Institutional Theory in Political Science: The new institutionalism*. Andra upplagan. London: Continuum.
- Peters B, Guy - Pierre, Jon - King S, Desmond, 2005. "The Politics of Path Dependency: Political Conflict in Historical Institutionalism". *The Journal of Politics*. Vol 67, No 4.
- Peters, Guy B. 1999. "Institutional Theory and administrative Reform". i Egeberg, Morten - Laegreid, Per. *Organizing Political Institutions – Essays for Johan P. Olsen*. Oslo: Scandinavian University Press.
- Rantzien, Mia Horn af, 2003. "Företagens sociala ansvar – den internationella utvecklingen i ett svenskt perspektiv". I *Det globala ansvaret – sjutton röster om internationellt företagande och etik*. Ekerlids förlag i samarbete med Näringslivets Internationella råd.
- Regeringskansliet. 2007. *ILO:s arbete för mänskliga rättigheter*. Producerat av Utrikesdepartementet och Integrations- och jämställdhetsdepartementet. Edita.
- Regeringens skrivelse, 2005. 2005/06:126. *Strategiska utmaningar – En vidareutveckling av svensk strategi för hållbar utveckling*.
- Regeringens skrivelse, 2003. 2003/04:129. *En strategi för hållbar utveckling*. Reviderad 2004.
- Regeringen, 2008. *Regleringsbrev gällande Utrikesdepartementet. UD2007/47421/USTYR (delvis) UD2007/47062/PLAN (delvis)*
- Regeringen, 2005. *Regleringsbrev gällande Kommerskollegiet. UD2005/69388/EIM (delvis)*
- Regeringen, 2004. *Regleringsbrev Sida. UD2003/65876/GU*.
- Roome, Nigel, 2005. "Some Implication of National Agendas for CSR". in Habisch, André. Jonker, Jon. Wegner, Martina. Schmidpeter, René. (editors). *Corporate Social Responsibility Across Europe*. New York: Singer.
- Rothstein, Bo (red). 2005. *Politik som organisation, Förvaltningens grundproblem*. Tredje upplagan. Mölnlycke: SNS Förlag.
- Sahlin-Andersson, Kerstin, 2006. *Corporate social responsibility: a trend and a movement, but of what and for what?*. Corporate Governance VOL. 6 NO. 5. pp. 595-608. Emerald Group Publishing. ISSN 1472-0701
- Sida. Moberg, Jonas. 2004. *How Sida promotes responsible business practices*. Department for Infrastructure and Economic Co-operation. Edita Sverige AB. Art.no:SIDA367en
- Sida 2005. *Position Paper. Guidelines for Sida's support to Corporate Social Responsibility*. Department for infrastructure and economic development. Art.no:SIDA4724en.
- Sieps. 2006. Referat från Sieps seminarium den 6 november 2006

- Statistiska Centralbyrån – SCB, hämtat 090404. *Export och import av varor och tjänster (1950-)*. http://www.scb.se/Pages/TableAndChart_219327.aspx
- Statens offentliga utredningar - SOU 2008:90 *Svensk export och internationalisering - Utveckling, utmaningar, företagsklimat och främjande*. Stockholm: Edita Sverige AB.
- Statens offentliga utredningar - SOU 2007:2 *Från socialbidrag till arbete. Betänkande av utredningen från utredningen från socialbidrag till arbete*. Stockholm: Edita Sverige AB.
- Statens offentliga utredningar - SOU 1993:82. *Frivilligt social arbete – Kartläggning och kunskapsöversikt*. Rapport av Socialtjänstkommittén. Stockholm: Norstedts tryckeri AB.
- Statens offentliga utredningar - SOU 1990:44. *Demokrati och makt i Sverige – Maktutredningens huvudrapport*. Statsrådsberedningen. Göteborg: Graphic Systems AB.
- Svenskt Näringsliv, 2006. *Företagens roll I samhället - Frågor och svar om företagens roll i Samhället*, reviderad upplaga från 2004.
- Svenskt Näringsliv, 080623. *Kort om Svenskt Näringslivs syn på CSR*.
- Vogel, Joachim edit. 2003. *European welfare production – Institutional configuration and distributional outcome*. Social indicators research series. Dordrecht: Kluwer Academic Publisher.
- Windell, Karolina. 2006. *Corporate Social responsibility under Construction: Ideas, Translations, and Institutional Change*. Uppsala: Universitetstryckeriet.
- World Bank, 090512. World Development Indicators Online (WDI)
- World Economic Forum. Schwab, Klaus. Porter, Michael E. Harvard University Co-Directors. *Report 2008–2009. The Global Competitiveness* Geneva ISBN-13: 978-92-95044-11-1, ISBN-10: 92-95044-11-8
- Östros, Thomas, Statsråd, 2005. Svar på skriftlig fråga 2005/06:2023 den 24 augusti om transparens i arbetet med företagens sociala ansvar. Från Karlsson, Hans, Statsråd.

5.2.1 Internetkällor

- Accountability, hämtat 090507;
<http://www.accountability21.net/default.aspx?id=2086&terms=sweden>
- CSR Europe, hämtat 090508;
http://www.csreurope.org/news.php?type=&action=show_news&news_id=1434
- CSR Sweden hämtat 090502;
<http://www.csrsweden.se/se/pressrum/csrimedierna/ylvaedenhallsvd080519/>
- CSR i praktiken, hämtat 090507;
<http://www.csrpraktiken.se/2008/05/23/rundabordssamtal/>
- Danmark.dk, hämtat 090420;
<http://www.denmark.dk/en/menu/About-Denmark/GovernmentPolitics/DenmarkAndTheOtherNordicCountries/RecentHistory/>
- Europeiska kommissionen hämtat 090520;

http://ec.europa.eu/youreurope/business/doing-business-responsibly/taking-sustainability-further/sweden/index_sv.htm
Exportrådet CSR hämtat 090420;
<http://www.swedishtrade.se/sv/vara-kontor/asien/kina/Om-Kina/CSR--Corporate-Social-Responsibility/>
The International Labour Organization – ILO **a**, hämtat 090515;
<http://www.ilo.org/empent/Aboutus/lang--en/index.htm>
The International Labour Organization – ILO **b**, hämtat 090505;
<http://www.ilo.org/public/english/employment/multi/corporate/index.htm>
Regeringen GRI, hämtat 090505;
(<http://www.regeringen.se/sb/d/9737/a/93467>)
Regeringen Globalt Ansvar **a**, hämtat 090420;
<http://www.regeringen.se/sb/d/2657>
Regeringen Globalt Ansvar **b**, hämtat 090505;
<http://www.regeringen.se/sb/d/2657/a/14557>
Regeringen Kommission för hållbarutveckling, hämtat 090519;
<http://www.regeringen.se/sb/d/10886>
Regeringen - OECD, hämtat 090502:
<http://www.regeringen.se/sb/d/5467/a/14556>
Regeringen Press meddelande 071203, hämtat 090520;
<http://www.regeringen.se/sb/d/9737/a/93467>
Regeringen CSR-ambassadör, hämtat 090507;
<http://www.regeringen.se/sb/d/11410/a/119498>
Regeringen klimat, hämtat 090502; <http://www.regeringen.se/sb/d/3188>
Svenskt Näringsliv. http://www.svensktnaringsliv.se/om_oss/ hämtat 090512
The United Nations Industrial Development Organization - UNIDO, hämtat 090507; <http://www.unido.org/index.php?id=5760>
United Nation - UN Global Compact **a**, hämtat 090515;
<http://www.unglobalcompact.org/AboutTheGC/index.html>
United Nation - UN Global Compact **b**, hämtat 090515;
<http://www.unglobalcompact.org/>